

Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи

Романишин Ігор Михайлович¹, Чухно Тетяна Володимирівна², Фийса Наталія Василівна³

Опубліковано	Секція	УДК
19.10.2023	Освіта/Педагогіка	372.881.111.1

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10023920>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Традиційні методи навчання й викладання не завжди орієнтовані на потреби й інтереси учасників освітнього процесу. Впровадження штучного інтелекту (ШІ) у вивчення англійської мови відкриває значні можливості для трансформації методів навчання й викладання під сучасні умови. ШІ в освіті дозволяє перейти від стандартного, універсального підходу до індивідуалізованого навчання. Завдяки здатності ШІ аналізувати навчальні потреби, ця технологія спроможна давати персоналізовані завдання й матеріали, що відповідають рівню й стилю вивчення кожного здобувача освіти. Вона є потужним інструментом для створення нового сучасного освітнього простору, який би базувався на унікальних й індивідуальних методиках подання матеріалу й навчання, орієнтована на побажання окремих студентів і відповідає вимогам сьогодення. Запропоновано інноваційні методи навчання, а саме: застосування інтелектуальних чат-ботів, організація мультимедійних лекцій з індивідуальним трекінгом, створення віртуальних мовленнєвих лабораторій, розробка проектних завдань на основі інтелектуальних систем, проведення аудіо-лінгвістичних імітаційних сесій, впровадження мобільних смарт-додатків й імплементація технологічних ігор. Вони поєднують традиційне навчання й високотехнологічні можливості. Доведено, що успіх цих інновацій залежить не тільки від самої технології, а й від підготовки й готовності суб'єктів освітнього процесу. Змодельована структура сучасного практичного заняття англійської мови у вищій школі слугує прикладом інноваційного підходу до навчання іноземної мови. Проаналізовано ефективність використання спеціалізованих додатків для вивчення мови на основі ШІ. Запропоновано шляхи трансформації навчальної програми (курікулума), підкреслено важливість

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології, факультет іноземних мов, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, <https://orcid.org/0000-0002-1177-7574>

² кандидат філологічних наук, в. о. завідувачки кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки, факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин, Університет митної справи та фінансів, 49000, Україна, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4, <https://orcid.org/0000-0002-4112-7388>

³ викладач англійської мови та зарубіжної літератури, циклова комісія викладачів іноземних мов, ВСП "Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ", 89607, Україна, Закарпатська обл., м. Мукачево, вул. Я. Коменського, 59, <https://orcid.org/0009-0007-6580-0358>

використання електронних засобів освітнього процесу (щоденників, контрольних зошитів, практичних посібників). Окреслено перспективи використання інноваційних методів на основі штучного інтелекту в навчанні англійської мови у вищій школі, які сприятимуть покращенню якості навчання й підготовки студентів до викликів сучасного світу.

Ключові слова: методика навчання й викладання, штучний інтелект, традиційні методи, інноваційні методи, сучасне заняття, спеціалізовані додатки, трансформація навчальних програм.

Transformation of learning and teaching English methods in higher school: use of artificial intelligence, impact analysis, perspectives

Annotation. Traditional teaching and learning methods may not always accommodate the needs and interests of participants in the educational process. The integration of artificial intelligence into the study of the English language opens up significant opportunities for transforming teaching and learning methods in line with modern conditions. Artificial intelligence in education allows us to move from a standard, one-size-fits-all approach to personalized learning. By analyzing the learning needs of each student, AI technology can provide personalized assignments and materials that match the level and learning style of each individual. Artificial intelligence technology is a powerful tool for creating a new, modern educational space that is based on unique and individual teaching and presentation methods, takes into account the preferences of individual students, and meets the demands of the present day. Innovative teaching methods have been proposed, including the use of intelligent chatbots, organizing multimedia lectures with individual tracking, creating virtual speaking laboratories, developing project tasks based on intelligent systems, conducting audio-linguistic simulation sessions, introducing mobile smart applications, and implementing technological games. These methods combine the traditional learning with high-tech capabilities. It has been demonstrated that the success of these innovations depends not only on the technology itself but also on the preparation and readiness of the subjects of the educational process. A modeled structure of a modern English language lesson in higher education is presented as a vivid example of an innovative approach to foreign language learning and teaching. The effectiveness of using specialized language learning apps based on artificial intelligence is analyzed. The ways of curriculum transformation are suggested, emphasizing the importance of using electronic educational tools (diaries, workbooks, practical guides). The prospects of using innovative methods with artificial intelligence in teaching English in higher education are outlined, which will contribute to improving the quality of education and preparing students for the challenges of the modern world.

Keywords: teaching and learning methods, artificial intelligence, traditional methods, innovative methods, modern lesson, specialized applications, curriculum transformation.

Вступ

Загальна постановка проблеми. Сьогодні використання вищими школами традиційних методів навчання англійської мови залишається загальнопоширеною практикою. В рамках традиційного підходу застосовуються підручники й робочі зошити, вивчаються правила граматики й лексики, здійснюється аудіювання, читання, аналіз іноземних текстів тощо. Практичні посібники, граматичні довідники й словники стали стандартними елементами аудиторних занять, де граматика й словниковий запас займають центральне місце. Проте значне наголошування на граматичних правилах і перекладі текстів може виявитися неефективним для розвитку комунікативних умінь студентів, що особливо відчутно в сучасних умовах, коли англійська є міжнародною

мовою спілкування. Традиційна методика викладання передбачає усну (діалогову) та письмову взаємодію (диктанти, твори) студентів та викладачів під час вивчення англійської [1]. Тому виникає необхідність запровадження нових методів навчання й викладання, які сприятимуть не лише розумінню граматичних аспектів, а й розвитку іншомовної комунікативної компетентності.

Традиційні методи навчання й викладання англійської мови у закладах фахової передвищої та вищої освіти можуть не завжди зважати на потреби й інтереси суб'єктів освітнього процесу. У світі, який змінюється і де англійська мова стала невід'ємною частиною глобальної комунікації й професійного розвитку, виникає необхідність їхньої трансформації з використанням штучного інтелекту. Він здатен відкрити нові горизонти для вдосконалення процесів навчання із застосуванням індивідуальних підходів до вивчення, які будуть доступними й цікавими. Використання ШІ збільшить зацікавленість студентів, підвищить їхню мотивацію до вивчення, поліпшить ефективність і результативність навчання загалом.

Англійська мова як глобальна мова спілкування є важливим засобом міжкультурного спілкування [2]. А вільне володіння нею сьогодні вважається основною перевагою для міжнародної комунікації й доступу до глобального світу. Дослідження інноваційних методів навчання й викладання англійської мови в сучасній вищій школі є важливою науковою задачею, імплементація якої зумовлена необхідністю адаптації до індивідуальних інтересів і потреб кожного здобувача освіти. Трансформація методів через призму штучного інтелекту стає необхідністю для забезпечення конкурентоспроможності випускників.

Учасники освітнього процесу відрізняються різноманіттям потреб і стилів навчання, і для забезпечення ефективного навчання потрібно на це зважати. Штучний інтелект може відігравати ключову роль у створенні персоналізованих програм і методів з огляду на індивідуальні бажання й інтереси кожного, хто навчається. У зв'язку з цим, обрана тематика дослідження, що знаходиться в центрі ключових інновацій XXI століття, є актуальною й потребує подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд останніх напрацювань з обраної тематики виявив достатню кількість наукових робіт та високий інтерес дослідників. Науковці у своїх працях приділяють значну увагу питанням штучного інтелекту та його впливу на викладання й навчання англійської мови у закладах вищої освіти. Переважно аналіз цієї проблематики охоплює дослідження позитивних і негативних аспектів від запровадження штучного інтелекту, а також можливих ризиків.

О. Зубенко вважає, що використання ШІ здатне зробити заняття з вивчення іноземної мови більш ефективними (завдяки покращенню інтенсивності навчального процесу), мотиваційними (сформуванню зацікавленість до пізнавальної діяльності й залучити до роботи навіть пасивних студентів) наочними й цікавими (з використанням абстрактного й логічного мислення). Однак дискусійним залишається питання безпеки й ризиків, які можуть виникнути внаслідок застосування цієї технології. Дослідник переконаний, що лише зважання на всі ризики від впровадження ШІ в навчальний процес дозволить ефективно опановувати іноземну мову [3].

Т. Косова наголошує на важливості впровадження штучного інтелекту, зокрема чат-бота GPT, у навчання англійської мови із застосуванням інтерактивних методів і необхідності індивідуалізації навчальних підходів до кожного здобувача освіти. Проте допускає й ряд недоліків, пов'язаних із цим [4].

Н. Акоп'янц, ґрунтуючись на проведеному дослідженні можливостей, переваг і недоліків використання ШІ в навчанні англійської мови, експериментально доводить, що його застосування в освітньому середовищі сприяє підвищенню показників продуктивності навчання [5].

Деякі наукові роботи (дослідників В. Краснопольського, Т. Пахомової та Ю. Курилової) були спрямовані на вивчення окремих аспектів нормативно-правової документації з метою розуміння правового врегулювання використання штучного інтелекту під час вивчення англійської мови [6].

Л. Філіпенко, О. Думанський та Козак [7] й М. Мар'єнко та В. Коваленко [8] у своїх розвідках припускають, що ШІ може стати гарним помічником викладача під час заняття.

Л. Вікторова та ін. [9] навели приклади застосування цієї технології під час вивчення іноземної мови, визначили сценарії (як-от «пошук» і «генерація контенту») застосування чат-ботів.

Вищесказане дозволяє стверджувати, що обрана проблематика дослідження актуальна й важлива, оскільки штучний інтелект сьогодні широко використовується в усіх сферах людського життя, включно з педагогічним процесом. Незважаючи на те, що багато дослідників вже займалися аналізом ШІ, який сьогодні вже не являється ноу-хау, тема дослідження ще недостатньо розкрита й потребує подальших наукових розвідок.

Метою статті є аналіз трансформації методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі з використанням штучного інтелекту.

Завданнями статті є: 1) аналіз імплементації й впливу штучного інтелекту на освітній процес вивчення англійської мови; 2) розробка інноваційних методів викладання на базі штучного інтелекту; 3) вивчення перспектив використання ШІ для індивідуалізації навчання й розвитку особистих навичок студентів.

Матеріали й методи. Під час написання статті здійснено системний літературний аналіз джерел і публікацій, присвячених штучному інтелекту та його ролі в освітньому процесі здобувачів вищої освіти, зокрема під час вивчення англійської мови. Критичний огляд літератури ґрунтувався на методах систематизації й узагальнення інформації, аналізу й синтезу. В основі використаних методів лежить виокремлення важливих напрацювань, які мають практичну значущість для сьогодення й подальших досліджень. Матеріали, які опрацьовувалися під час написання – це наукові статті й матеріали конференцій.

Результати

У світі стрімкого технологічного розвитку підходи до навчання й викладання постійно змінюються й адаптуються до потреб сучасного суспільства. Вища освіта, яка завжди була каталізатором змін й інновацій, тепер має завдання адаптуватися до викликів XXI століття. У цьому контексті вивчення англійської мови, як центрального елемента глобального спілкування, стає основним аспектом освітнього процесу.

Методологічна основа вивчення англійської мови є критичною для досягнення успіху в навчанні. Вона охоплює використання сучасних педагогічних методів й інструментів для створення ефективного освітнього процесу. Одним із найважливіших аспектів є індивідуалізація, яка орієнтована на потреби кожного студента. Застосування інноваційних технологій, як-от штучний інтелект, сприяє покращенню якості навчання й розвитку мовленнєвих навичок. Методологічна основа також має за мету розвиток критичного мислення й самостійності здобувачів освіти для підготовки їх до викликів сучасного світу. У цьому контексті важливо поєднувати традиційні методи з інноваційними підходами, створюючи баланс для оптимального засвоєння лінгвістичних знань і формування іншомовної комунікативної компетентності.

Традиційні форми організації навчання та види навчальних занять у вищій школі є фундаментом, на якому ґрунтується багатовіковий досвід освітнього процесу. Залежно від типу закладу вищої освіти та напряму підготовки фахівців вони охоплюють лекції, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття та консультації, де акцент

зосереджується на передачі та засвоєнні теоретичних знань про мову – граматичні структури, лексичні одиниці, правила вимови тощо. Незважаючи на важливість комунікативного підходу у навчанні іноземної мови, в практиці викладання іноземної мови у ЗВО (за винятком спеціальних мовних факультетів) ще, на жаль, має місце використання граматико-перекладного та інших традиційних методів. Вони не забезпечують достатньої практичної підготовки до реального спілкування в різних життєвих ситуаціях, що є суттєвим недоліком особливо сьогодні, коли міжнародні комунікації виходять за національні межі, оскільки англійська стала глобальною мовою світового спілкування.

Впровадження інноваційних методів з використанням штучного інтелекту в педагогіці – це важливий етап у розвитку сучасної освіти. Останні десять років стали періодом стрімкого розвитку технологій та їхнього впливу на всі сфери життя, включно з освітою [10]. Це історія, яка почалася нещодавно, але вже має значний вплив на педагогічну сферу. Широке залучення ШІ поступово змінює освітнє середовище, а педагогічна інновація у цьому контексті є певним інструментом поліпшення якості української освіти [11]. ШІ в освіті дозволяє перейти від стандартного, універсального підходу до індивідуалізованого навчання. Алгоритми й інтелектуальні системи аналізують потреби й можливості кожного студента, генерують персоналізовані завдання й матеріали, що не лише полегшує процес навчання, але й дозволяє викладачам краще розуміти індивідуальні особливості студентів. Педагогічна інновація з використанням ШІ допомагає створити сприятливе середовище, де кожен може розвивати свої здібності найбільш ефективним способом. Однак водночас із численними перевагами з'являються й складні задачі. Важливо забезпечити належне використання технологій і збереження гуманітарних аспектів навчання. Успішна інтеграція штучного інтелекту в освіту потребує не тільки технічних знань, але й уваги до соціокультурних аспектів і потреб учасників освітнього процесу. Такий шлях сприяє розвитку кожного випускника, готуючи його до конкурентного середовища на ринку праці.

Впровадження інноваційних методів у вивчення англійської мови як іноземної за допомогою ШІ започатковує нову еру в педагогіці. Ця еволюція розпочалася в останні роки й сильно вплинула на процес вивчення мови. Завдяки здатності технології ШІ аналізувати навчальні потреби, вона спроможна розробляти персоналізовані завдання й матеріали, що відповідають рівню й стилю вивчення кожного студента, що відкриває можливість не лише ефективно засвоювати мову, але й робити це в спеціально адаптованому для них темпі й форматі.

Традиційні методи, як-от викладання граматики й вивчення лексики, створюють стійку основу для формування базових лінгвістичних знань. Інноваційні методи, як-от використання інтерактивних додатків, віртуальних ігор і штучного інтелекту, доповнюють традиційний підхід, забезпечуючи студентам цікаві й захопливі заняття. Мультимедійні ресурси, відеолекції й спільні онлайн-проекти розвивають комунікаційні навички шляхом створення реальних ситуацій для мовленнєвої практики. Ця інтеграція традиційного й інноваційного навчання максимізує ефективність процесу, дозволяючи здобувачам освіти засвоювати знання різноманітними й цікавими для них способами. Такий збалансований підхід сприяє якісному розвитку всіх мовленнєвих навичок і формування іншомовної комунікативної компетентності.

Штучний інтелект може сприйняти набагато більше інформації, ніж людина, відповідно швидше й точніше виконувати завдання [12]. Інтеграція цієї технології у вивчення англійської розгортає широкий спектр можливостей для оптимізації й трансформації навчання. Інтерактивні методи, які використовує ШІ, можуть зробити заняття цікавішими й різноманітнішими.

Отже, можна зробити висновок, що досконале вивчення англійської мови у вищій школі з використанням штучного інтелекту є важливим напрямом для сучасної освіти.

Світ не вперше переживає революцію в галузі освіти. Все більше закладів загальної середньої та вищої освіти впроваджують новітні технології, включно із системами штучного інтелекту, щоб покращити процес навчання. Однак успіх цих інновацій залежить не тільки від самих технологій, але й від підготовки й готовності педагогів і студентів до її застосування, що є центральним елементом імплементації сучасних методів навчання з ШІ в освітній процес.

Викладачі – це основні фігури в процесі навчання. Їхнє розуміння й уміння застосовувати інноваційні технології може спричинити велику трансформацію розвитку студентів. Однак для того, щоб вони могли ефективно впроваджувати штучний інтелект у навчальний процес, потрібна спеціалізована підготовка. По-перше, викладачі повинні зрозуміти, як використовувати доступні технології для оптимізації навчання. Професійні тренінги й семінари можуть навчити додатковим навичкам роботи зі штучним інтелектом. Важливо навчитися адаптувати інноваційні методи до конкретних потреб студентів і занять. По-друге, викладачі повинні бути відкритими до використання інтерактивних методів навчання, навчитися керувати цими інструментами й показати студентам, як належно їх використовувати. По-третє, педагоги повинні бути готові до постійного навчання й удосконалення своїх навичок. Швидкий темп розвитку технологій вимагає стабільного розвитку викладачів. Підвищення кваліфікації може передбачати участь у конференціях, вебінарах, круглих столах, інших обговореннях. Отже, навчання й розвиток педагогічного персоналу є необхідним елементом для забезпечення успішної реалізації ефективних методів навчання зі штучним інтелектом. Тільки завдяки підготовці й відкритості до інновацій, вони зможуть максимально використати потенціал цих технологій і зробити навчання більш захопливим і продуктивним для своїх студентів.

Студенти ж, на відміну від викладачів, не тільки вправно володіють передовими технологіями, а й швидко виробляють цифрові навички. Їхня готовність до інновацій виявляється в швидкій адаптації до різноманітних онлайн-ресурсів і мобільних додатків для вивчення мови. Молоді комфортно використовувати штучний інтелект, оскільки вона розуміє, як застосовувати технології – від інтерактивних асистентів, які коригують вимову, до інтелектуальних систем адаптивного навчання, що пристосовуються до індивідуальних потреб – полегшують їхній навчальний процес. Такий сучасний підхід сприяє їхньому високому рівню самодисципліни й контролю за успіхами у навчанні. Студенти надають перевагу активному стилю навчання, яке забезпечує більшу автономію, простір для творчості й індивідуальність [13]. Вони усвідомлюють, що штучний інтелект – це інструмент, який розширює їхні можливості й перетворює вивчення англійської на цікавий та ефективний процес.

Тому інтеграція ШІ дозволяє впроваджувати інноваційні методи навчання й викладання, спрямовані на підвищення зацікавленості й мотивації студентів. З його допомогою можна створити персоналізовані програми навчання, орієнтовані на індивідуальні цілі й рівень знань кожного здобувача освіти. Така освітня методика перетворює процес навчання у цікаву навчальну гру, де кожен учасник освітнього процесу може сприймати вивчення мови не лише як інструмент спілкування, а й як джерело творчої самореалізації.

До інноваційних методів навчання й викладання можна віднести: застосування інтелектуальних чат-ботів, організацію мультимедійних лекцій з індивідуальним трекінгом, створення віртуальних мовних лабораторій, розробку проектних завдань на основі інтелектуальних систем, проведення аудіо-лінгвістичних імітаційних сесій, впровадження мобільних смарт-додатків, імплементацію технологічних ігор. Ці методи,

які ґрунтуються на технології ШІ, сприяють більш ефективному вивченню англійської мови, створюють динамічне середовище для навчання й спілкування, надають ще більше можливостей для гнучкої й індивідуалізованої освіти кожного студента (табл. 1).

Таблиця 1

Інноваційні методи навчання й викладання англійської мови у вищій школі

<i>№ п / п</i>	<i>Метод</i>	<i>Роль студента</i>	<i>Роль викладача</i>	<i>Результат</i>
1	Інтелектуальні чат-боти	Студент взаємодіє з інтелектуальним чат-ботом, який виконує роль мовленнєвого наставника. Він може давати завдання для покращення навичок, обговорювати теми й коригувати помилки	Викладач відстежує прогрес студентів за допомогою системи аналізу. За необхідності дає поради, додаткові роз'яснення й допомогу студенту у вивченні мови	Персоналізована підтримка й взаємодія, автоматизоване оцінювання, стимулювання активності, аналіз прогресу
2	Мультимедійні лекції з індивідуальним трекінгом	Студент слухає мультимедійні лекції й бере участь у віртуальних дискусіях. Система штучного інтелекту аналізує реакції й рівень розуміння, підлаштовує матеріал під індивідуальні потреби	Викладач надає штучному інтелекту початкові інформаційні дані для віртуальної дискусії й ефективного проведення заняття, зосереджує увагу на необхідних темах і завданнях	Персоналізоване навчання, оптимізація складності матеріалу, гнучкість навчання, індивідуальне відстеження прогресу
3	Віртуальні мовні лабораторії	Студенти працюють у віртуальних мовних лабораторіях, де штучний інтелект аналізує їхню вимову, граматику й лексику. Інтерактивні вправи дозволяють практикувати мовні навички в реальних ситуаціях	Викладач складає інтерактивні вправи й формулює теми для обговорення в мовних лабораторіях відповідно до напрямку спеціалізації студента й рівня його підготовки	Вдосконалення мовленнєвих навичок, аналіз сильних і слабких сторін студентів, відстеження прогресу, інтерактивний спосіб подання матеріалу
4	Проектні завдання на основі інтелектуальних систем	Студенти працюють над мовними проектами, використовуючи інтелектуальні системи для аналізу й оптимізації результатів	Викладачі діють як наставники, надають групові й індивідуальні консультації	Сприяння розвитку критичного мислення й практичних навичок спілкування, командна робота, креативне рішення проблем, звітність і презентації, вміння застосовувати набуті знання у реальних комунікативних ситуаціях
5	Аудіо-лінгвістичні імітаційні сесії	Студенти беруть участь в імітаційних сесіях, де штучний	Викладачі надають відгуки та індивідуальні	Покращення вимови й розвиток слухового

		інтелект аналізує їхню вимову й акцент. Завдання полягає в точному відтворенню англійських текстів, озвучених носіями мови	рекомендації для поліпшення вимови, допомагають студентам розширювати їхні мовленнєві навички	сприймання тексту з різними акцентами
6	Мобільні смарт-додатки	Студенти використовують мобільні смарт-додатки для коротких експрес-уроків і вправ, які адаптуються до їхнього розкладу й предметів, які вивчаються	Викладачі обирають матеріал для вивчення, стежать за успіхами студентів, коригують рівень складності матеріалу, обсяг домашнього завдання залежно від прогресу студента	Мобільність і зручність навчання, адаптивні вправи й матеріали, моніторинг часу вивчення
7	Технологічні ігри	Студенти грають у віртуальні ігри, де вони вирішують інтелектуальні завдання, спрямовані на розвиток мовлення й лексики	Викладачі розробляють й оцінюють інтелектуальні завдання, забезпечують конструктивний зворотний зв'язок	Командна робота, розвиток соціальних і комунікаційних навичок, практичне вдосконалення іншомовного мовлення

Джерело: власна розробка авторів.

Отже, за допомогою інноваційних технологій, як-от інтерактивні додатки й онлайн-платформи, студенти зможуть покращити навички читання, письма, говоріння й слухання. Така трансформація методів навчання й викладання англійської відповідно до сучасних умов дозволяє викладачам і студентам одночасно користуватися перевагами як традиційного, так і новаторського підходів: стабільною базовою основою й високотехнологічними можливостями. Ця методика стає ключем до ефективного й цікавого вивчення англійської мови і готує студентів до вільного й безперешкодного спілкування в міжнародному середовищі.

Сучасне заняття з вивчення англійської мови – це більше, ніж просто заняття в класі з підручником і викладачем. Це інтерактивний, інноваційний і захопливий процес, який використовує передові методи й технології для досягнення найкращих результатів у навчанні й спрямований на розвиток мовленнєвих навичок і спілкування в сучасному світі.

Змоделюємо заняття у закладі вищої освіти з вивчення англійської, яке є яскравим прикладом інноваційного підходу до навчання мови і спрямоване на створення високотехнологічного навчального середовища, розвиток мовленнєвих навичок й активне спілкування іноземною мовою (рис. 1).

Розглянемо детально структурні частини практичного заняття, дії викладачів і студентів на кожному етапі. Зауважимо, що тривалість заняття, як і його окремих етапів, може бути змінною, залежно від типу закладу вищої освіти, кількості студентів у малих групах, рівня їх мовної підготовки та цифрової грамотності. Припустимо, що це заняття на тему: "Мовленнєва інтеграція в сучасному світі".

Мета заняття: Розвивати навички мовлення й спілкування, використовуючи інноваційні методи штучного інтелекту.

Рис. 1 Моделювання сучасного заняття англійської мови у вищій школі із застосуванням інноваційних методик

Структура заняття:

1. *Вступна частина (5 хв):* введення в тему уроку за допомогою короткого відеоролика або анімованого відео, що ілюструє важливість мовленнєвої інтеграції в сучасному світі.

2. *Інтерактивне завдання (10 хв):* Студенти використовують гаджети (мобільні телефони, планшети або ноутбуки) з попередньо встановленим чат-ботом, який генерує мовленнєві ситуації. Вони в парах або групах обговорюють і розв'язують ці ситуації.

3. *Використання VR (15 хв):* запрошення студентів у віртуальне середовище для покращення їхнього діалогічного мовлення. Кожен з них має можливість спілкуватися з іншими учасниками у віртуальному світі для практики мовленнєвих навичок.

4. *Груповий проект (30 хв):* розділення класу на групи й надання початкової інформації для створення інноваційних відео-презентацій. Використання технологій для їхньої підготовки й показу.

5. *Презентація та обговорення (15 хв):* Презентація проектів і обговорення висновків, зроблених студентами під час виконання інтерактивних завдань і проектів. Запитання для обговорення відповідно до теми заняття.

6. *Заклучна частина (5 хв):* аналіз отриманих висновків і підведення підсумків навчального заняття. Використання QR-кодів для роздачі додаткових матеріалів або рекомендацій для самостійного вивчення, оскільки самостійне навчання є важливою складовою сучасного викладання англійської мови [14].

На практичних заняттях вирішуються різноманітні інтерактивні завдання з використанням мобільних телефонів, планшетів або ноутбуків зі встановленими чат-ботами. Здобувачі освіти мають можливість використовувати віртуальну реальність (VR) для спілкування з іншими учасниками, що робить навчання більш захопливим і цікавим. Груповий проект, що йде за цим, розбиває клас на групи й сприяє створенню інноваційних відеопрезентацій. Колективно студенти обговорюють різні кейси й

шукають оптимальні практичні рішення, що розвиває креативність і сприяє налагодженню комунікаційних навичок. Після завершення проєктів проводиться їх презентація, аналіз й обговорення результатів і висновків, які студенти зробили під час заняття. Завдяки цьому вони можуть зрозуміти свої сильні й слабкі сторони й удосконалити свої мовленнєві навички. Наприкінці заняття викладач дає студентам додаткові матеріали й рекомендації для самостійного вивчення мови, використовуючи QR-коди. Таке сучасне заняття мотивує й створює інноваційне навчальне середовище, де студенти активно залучаються до вивчення мови.

Запропонована структура заняття спрямована на створення активного й високотехнологічного середовища для вивчення мови, використовуючи інноваційні методи й технології. Ефективність і доцільність проведення заняття з вивчення англійської мови у вищих школах сучасного світу мають велике значення, особливо в умовах підвищення важливості мовленнєвої взаємодії в глобалізованому суспільстві.

Однією з основних інноваційних практик викладання англійської у закладах вищої освіти є використання спеціалізованих додатків, які працюють на базі штучного інтелекту. Вони вже активно застосовуються в навчанні й здобули велику популярність серед студентів і викладачів. Вони спрощують навчання й забезпечують процес індивідуалізації. До найпопулярніших додатків, які доступні кожному українцю, можна віднести:

1. Duolingo (iOS, Android): використовує гру й інтерактивні завдання для вивчення мов. Має вбудований чат-бот для практики реальних розмов.
2. Rosetta Stone (iOS, Android): платформа, яка використовує технології розпізнавання мови й містить віртуальні вправи для ефективного вивчення мов.
3. Babbel (iOS, Android): мобільний додаток, який пропонує короткі й практичні уроки з використанням інтерактивних завдань.
4. Memrise (iOS, Android): додаток для вивчення слів і фраз, який використовує картинки й асоціації для запам'ятовування.
5. BBC Learning English (iOS, Android): надає доступ до відеоуроків, аудіоматеріалів й ігор для покращення різних мовних навичок.
6. HelloTalk (iOS, Android): спільнота для обміну мовами, де користувачі можуть спілкуватися з носіями мов і коригувати одне одного.
7. Lingodeer (iOS, Android): використовує анімації й інтерактивні завдання для вивчення мов.
8. Elsa Speak (iOS, Android): застосовує технології штучного інтелекту для тренування вимови й аудіювання.
9. Speechling (iOS, Android): додаток для тренування вимови й засвоєння фраз за допомогою аудіофайлів і записів носіїв мов.
10. Busuu (iOS, Android): гармонізує вивчення мови з використанням інтерактивних вправ.

Ці додатки поєднують навчання й використання інноваційних методів і технологій штучного інтелекту. Вони відкривають безмежні можливості для вивчення англійської мови у закладах вищої освіти, забезпечуючи індивідуалізований підхід до навчання. Тому студент може обрати для вивчення мови будь-які ресурси, які є засобами навчання й розвитку його мотиваційної активності [15]. Спрощені ігри, інтерактивні завдання й чат-боти роблять навчання цікавим й ефективним. За допомогою технологій штучного інтелекту додатки адаптуються до потреб студентів. Вони втілюють ідею доступного й інноваційного вивчення англійської мови, допомагають їм досягати високих результатів у навчанні.

Важливою складовою адаптації сучасних інноваційних методів навчання й викладання англійської мови є трансформація навчальних програм (курикулумів).

Навчальні програми і силабуси – це спеціальні документи, що визначають мету, компетентності, програмні результати для конкретного освітнього компонента. Вони охоплюють теми, структуру навчального матеріалу, методи навчання, критерії оцінювання й інші важливі аспекти, необхідні для забезпечення систематичного й ефективного засвоєння студентами. Курікулуми (силабуси) є центральним інструментом для організації й забезпечення якісної освіти в навчальних закладах. Сьогодні вони також потребують своєрідної трансформації, як і методи навчання й викладання, що зумовлено адаптацією до інноваційних технологій із застосуванням штучного інтелекту. Тому їхня структура формуватиметься з огляду на такі необхідні основні аспекти:

- *Адаптивність навчальних програм*: розробка індивідуальних планів на основі штучного інтелекту, аналіз успішності й інтересів студента для підбору оптимального матеріалу, автоматизовані завдання й тести з оцінкою індивідуального прогресу;
- *Електронні конспекти*: застосування технологій розпізнавання мови для створення електронних конспектів, можливість конвертації мовлення в текст для полегшення навчання;
- *Інтелектуальні електронні журнали*: журнали, які аналізують академічний прогрес і рекомендують додаткові матеріали для поглиблення знань;
- *Віртуальні лабораторії*: використання віртуальних лабораторій для цікавого інтерактивного навчання студентів англійської;
- *Автоматизовані системи зворотного зв'язку*: системи зворотного зв'язку на основі штучного інтелекту для швидкої й точної оцінки навчальних проектів і завдань, рекомендації щодо подальшого розвитку й покращення освітньої діяльності.

Такі навчальні матеріали спрямовані на створення гнучкого й індивідуалізованого навчання, підвищення якості освіти й забезпечення доступу до передових технологій. Водночас використання електронних щоденників, електронних зошитів, практичних посібників і контрольних зошитів стає ще одною необхідністю в інноваційному навчанні, що забезпечує ефективний і сучасний підхід до освітнього процесу.

Електронний щоденник відображає академічний прогрес і взаємодію викладача та студента. Систематичне внесення даних дозволяє педагогу аналізувати успішність, виявляти труднощі й вчасно реагувати на потреби кожного студента.

Електронні зошити стають інтерактивними платформами для вивчення й засвоєння матеріалу. Вони дозволяють викладачам надавати зворотний зв'язок, сприяють колективній роботі й забезпечують доступ до різноманітних ресурсів для глибокого вивчення предмету.

Електронні практичні посібники розширюють можливості практичного застосування отриманих знань. Вони можуть містити інтерактивні вправи, віртуальні й лабораторні завдання, які допомагають студентам вирішувати реальні завдання.

Електронні контрольні зошити дозволяють автоматизувати процес оцінювання й відстеження прогресу. Інтеграція штучного інтелекту дозволяє швидше й об'єктивніше аналізувати відповіді студентів, а також створювати унікальні завдання з огляду на їхні потреби.

Використання цих елементів інноваційного навчання створює динамічне середовище, де здобувачі освіти взаємодіють з матеріалом, а викладачі швидше реагують на потреби групи й кожного студента окремо. Це не лише підвищить якість навчання, але й розвиватиме цифрову грамотність, яка є центральною у сучасному освітньому просторі.

Перспективи використання інноваційних методів і штучного інтелекту в навчанні англійської мови у вищій школі дуже важливі для розвитку освітнього процесу. Наведемо основні з них:

- *підвищення ефективності навчання*: використання інноваційних методів, як-от віртуальні інтерактивні платформи, підвищить зацікавленість й ефективність навчання;
- *індивідуалізація підходів*: штучний інтелект може адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних потреб кожного, застосовуючи персоналізований підхід до вивчення;
- *створення сприятливого середовища для навчання*: інтерактивні методи й використання технологій можуть створити цікаве середовище для вивчення мови, що сприяє активізації навчання;
- *розвиток мовленнєвих навичок*: використання технологій для покращення аудіювання, читання, письма й говоріння покращить практичні навички мови;
- *глобальна доступність*: онлайн-ресурси й додатки зі штучним інтелектом забезпечать глобальний доступ до вивчення англійської мови, дозволивши студентам отримувати якісну освіту у закладі вищої / фахової передвищої освіти
- *реальна практика в мовленні*: використання технологій для створення віртуальних сценаріїв і чат-ботів дозволяє студентам отримати реальний досвід спілкування в різних ситуаціях;
- *аналіз прогресу й оцінювання*: інструменти штучного інтелекту можуть детально аналізувати прогрес студентів і забезпечити об'єктивні методи оцінювання;
- *підготовка до ринку праці*: використання сучасних методів і технологій може підготувати майбутніх випускників до вимог сучасного ринку праці, де володіння англійською є важливою конкурентною перевагою.

Ці перспективи покращать якість навчання й підготовки здобувачів освіти до викликів сучасного світу. Та незважаючи на наявність значних перспектив, технології штучного інтелекту повинні використовуватись виважено й обережно [16].

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що використання інноваційних методів із застосуванням новітніх технологій в процесах навчання англійської мови у вищій школі відкриє нові горизонти для студентів, забезпечить персоналізований та ефективний підхід до вивчення. За допомогою цих технологій ми зможемо сформувати гнучке навчальне середовище, розвивати іншомовну комунікативну компетентність й перетворити освіту на потужний інструмент сьогодення.

Висновки

В статті проаналізовано трансформації методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі з використанням штучного інтелекту, що свідчить про готовність освіти до впровадження нових методик і технологій. Викладачі та студенти, як головні суб'єкти освітнього процесу, повинні бути готовими до нових реалій сьогодення, де використання штучного інтелекту є повсякденною нормою. На заміну стандартним традиційним методам і підходам у викладання іноземної (англійської мови) повинні прийти нові, сучасні методи викладання, які передбачають використання технологій ШІ. Завдяки запропонованим інноваційним методам навчання й викладання освітній процес стане індивідуалізованим і гнучким, зможе адаптуватися під потреби кожного студента чи викладача. Використання сценарію для організації сучасного заняття – це те, що може сприяти ефективності засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу та досягненню ними запланованих програмних результатів. Методики навчання й викладання у вищій школі повинні постійно змінюватися, трансформуватися і «йти в

ногу» з темпом розвитку сучасної освіти. Слід також зазначити, що подальші дослідження в цьому напрямку є обов'язковими, адже вплив штучного інтелекту щодня зростає все більше і вимагає постійної готовності освіти відповісти на виклики сучасних світових технологій.

Список використаних джерел

1. Ямполь, Ю. В., Косенюк, Г. В., Жукова, Г. В., & Булгакова, Т. М. (2023). Розвиток комунікаційного простору закладу освіти: світовий досвід розвитку професійного спілкування в умовах цифровізації освітнього процесу. *Академічні візії*, (18). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7808348>
2. Голубєва, І. (2023). Порівняльний аналіз використання традиційних та новітніх методик вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 64(1), 322–328. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-1-48>
3. Зубенко, О. В. (2023). Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*, 27(2), 80–85. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.15>
4. Косова, Т. (2023). Роль штучного інтелекту та чату GPT у навчанні англійської мови: плюси та мінуси. В Г. Л. Єфремова (Ред.), *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* (с. 204–208). <http://ir.soippo.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/431/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202023.pdf#page=204>
5. Акоп'янц, Н. М. (2023). Використання ChatGPT в процесі вивчення англійської мови: переваги та можливості. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*, (1), 69–72. <http://aprus.khpi.edu.ua/article/view/285617>
6. Краснопольський, В., Пахомова, Т., & Курилова, Ю. (2023). Навчальний потенціал штучного інтелекту для організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Актуальні питання у сучасній науці*, 7(13), 587–599. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7\(13\)-587-599](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7(13)-587-599)
7. Філіпенко, Л. В., Думанський, О. В., & Козак, О. В. (2023). Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*, (19). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7966703>
8. Мар'єнко, М., & Коваленко, В. (2023). Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Фізико-математична освіта*, 38(1), 48–53. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>
9. Вікторова, Л. В., Кочарян, А. Б., Мамчур, К. В., & Коротун, О. О. (2021). Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*, 32(2), 166–173. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.33>
10. Шаров, С. В. (2023). Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*, (6), 136–144. http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137
11. Горчинський, С. В., Софілканич, М. І., & Горбенко, І. Ф. (2023). Якість української освіти й академічна доброчесність: вплив застосування штучного інтелекту. *Академічні візії*, (20). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8022979>
12. Ушакова, І. О., & Педан, О. А. (2020). Особливості використання штучного інтелекту в освіті. *Інформаційні технології та системи* (с. 31). ХНЕУ імені Семена Кузнеця.

<https://it.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/tezy-dopovidej-mizhnarodnoyi-naukovo-praktychnoyi-konferencziyi-informacziyni-tehnologiyi-ta-systemy-2020.pdf#page=31>

13. Сергеева, Г. А. (2023). Стратегія змішаного навчання у викладанні іноземної мови: підходи та технології застосування. *Перспективи та інновації науки*, 9(27), 394–403. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9\(27\)-394-403](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9(27)-394-403)
14. Кириченко, Т. О., & Рідель, Т. М. (2023). Глобалізація та сучасні аспекти викладання англійської мови в Україні. *Інноваційна педагогіка*, (60), 50–53. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.9>
15. Христич, Н. С., & Борисова, Н. В. (2022). Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*, (13(81)), 198–201. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-13\(81\)-198-201](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-13(81)-198-201)
16. Терепищій, С. (2023). Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 60(4), 195–202. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-31>